

Djursholm 2024-03-15
Kommunfullmäktige i Danderyd

Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Hanna Bocander (M): Jäv i handläggningen av Skolutredningen?

I ett brev från föreningen "Rädda Skolorna" ställt till kommunstyrelsens ordförande (KSO) med flera lyfts frågan om jäv i handläggning och beslut i ärendet "Uppdrag att utreda åtgärder för kommunalt ägda skolverksamheter" den så kallade Skolutredningen:

Under hösten 2023 förklarade kommunstyrelsens ordförande Hanna Bocander sig jävig i Skolutredningen. Det har nu kommit till vår kännedom att hon inte längre anser sig jävig men samtidigt har inte någon förklaring lagts fram till varför denna ändring har skett.

Bocander leder den politiska styrgruppen för den nya Skolutredningen trots att förutsättningarna är desamma som under hösten: Hanna Bocanders svärmor, Charlotte Bocander Engdahl, äger fortfarande 50 procent av Danderyds Enskilda Skola AB, och därigenom Eleverket. De strukturella förändringar av den kommunala skolverksamheten som diskuteras inom ramen för Skolutredningen kan och har sannolikt redan (genom det nyss genomförda skolvalet) haft direkta positiva effekter för denna fristående aktör.

*Kommunstyrelsens ordförande bör nu – precis som under hösten 2023 – förklara sig jävig och inte delta i handläggningen av Skolutredningen. I **bifogad skrivelse** förklaras närmare hur den rättsliga situationen kan förstås.*

Vi vill slutligen påminna om vad det innebär att jävsbestämmelserna i kommunallagen inte tycks respekteras: Det underminerar kommuninvånarnas förtroende för den demokratiska processen, för politikerna i kommunen och – i mycket hög grad – förtroendet för Moderaterna i Danderyd.

Med anledning av det som lyfts i brevet från föreningen "Rädda Skolorna" vill jag ställa följande frågor till kommunstyrelsens ordförande Hanna Bocander (M):

1. Vad är det som har hänt sedan hösten 2023 som gör att kommunstyrelsens ordförande inte längre anser sig vara jävig i handläggningen av Skolutredningen?
2. Har kommunstyrelsens ordförande övervägt att avstå från att delta i hanteringen av ärendet även om det inte skulle vara fråga om jäv i lagens strikta mening för att inte riskera kommunens eller handläggningens trovärdighet?

Hedvig Landahl (S)

Ledamot i Danderyd kommunfullmäktige

Fråga om jäv – Hanna Bocanders roll i skolutredningen

Skolutredningen återremitterades till förvaltningen den 27 november 2023 och ska fördjupas och sedan återrapporteras till kommunstyrelsen senast den 17 juni 2024. Hanna Bocander har tidigare (innan skolutredningen återremitterades) anmält att hon är jävig på grund av sitt svågerskap med Charlotte Engdahl, huvudman för friskolan Elevverket samt styrelseledamot för Danderyds Enskilda Skola Aktiefbolag. Bocander deltog därför inte i beslutet om skolutredningen i november 2023¹ och inte heller i beslutet om hyresmodellen i december 2023.²

Det är kommunledningskontoret som nu håller i uppdraget att fördjupa skolutredningen i samverkan med tekniska förvaltningen och bildningsförvaltningen. Enligt Erik Nilsson är det bildningsförvaltningen som gör det mesta av jobbet under ledning av en extern projektledare, Mattias Wald. Det finns vidare en *tjänstemannagrupp* som leds av kommundirektören, Johan Lindberg och en *politisk styrgrupp* som består av kommunstyrelsens arbetsutskott samt ordförande i utbildningsnämnden och tekniska nämnden. Hanna Bocander är ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott och deltar därför i handläggningen av skolutredningen.

Fråga har uppkommit om Hanna Bocander bör anmäla jäv och avstå från att delta i skolutredningen. Hanna Bocanders svärmor, Charlotte Engdahl, står fortsatt (den 24 februari 2024) som huvudman på Elevverkets hemsida (tillsammans med Cilla Collman) samt som styrelseledamot hos Bolagsverket. Enligt Danderyds Enskilda Skola AB:s aktiebok innehar Charlotte Engdahl 50 % av aktierna i bolaget.

Enligt 6 kap. 28 § kommunallagen är en förtroendevald (bland annat) jävig ”om han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning”. Denna formulering utgör så kallat partsjäv, intressejäv och närståendejäv. Enligt propositionen innefattar begreppet närstående ”både fall när släktskap eller svågerskap föreligger och fall när någon av en annan anledning kan anses vara närstående.”³ Enligt proposition ställs det vidare relativt låga krav i fråga om graden av den påverkan som kan förutses och som alltså medför jäv.⁴ För att det ska vara fråga om jäv räcker det med att någon kan antas påverkas av utgången i ärendet ”i en inte oväsentlig utsträckning”.

Följden av att en förtroendevald är jävig framgår av 6 kap. 30 § kommunallagen: ”En förtroendevald som är jävig i ett ärende hos en nämnd får inte delta eller närvara vid

---

¹ Se KS 2022/0503, Kommunstyrelsens möte, sammanträdesdatum 2023-11-27.

² Jäv påtalades inte förrän en bit in i denna del av mötet så därför står det ingenting i protokollet om att hon lämnade rummet vid debatten. Antagande av hyresmodell för Danderyds kommun och Djursholms AB, sammanträdesdatum 2023-12-04, se protokollet, s. 19.

³ Prop. 2016/17: 171 s. 373. Se även Lena Dalman, Ylva Lindblom, Germund Persson och Staffan Wikells, *Kommunallagen med kommentarer och praxis*, SKR, sjätte upplagan, 2022, s. 333; samt Tom Madell och Olle Lundin, *Kommunallagen: En kommentar*, Nordstedts juridik, fjärde upplagan, 2023, s. 204.

⁴ Prop. 2021/22:125, s. 77.

handläggningen av ärendet". Enligt propositionen gäller jäv i fråga om *all* ärendehandläggning⁵: det handlar alltså inte endast om myndighetsutövning. Begreppet "handläggning" innefattar således även utredning, beredning och föredragning. Kommunallagen 6 kap. 30 § ställer vidare krav på att den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom eller henne ska uppge det självmant och om det har uppkommit en fråga om jäv mot en förtroendevald så ska nämnden skyndsamt fatta beslut i jävsfrågan.

Bedömning

Hanna Bocanders närstående, nämligen hennes svärmor Charlotte Engdahl, "kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning" (dvs. skolutredningen) i den mening som avses i 6 kap. 28 § kommunallagen. Som tidigare nämnts omfattar begreppet "närstående" även svågterskap. Skolutredningen antas påverka friskolorna i kommunen i positiv bemärkelse, i synnerhet Danderyds enskilda skola AB bland annat på grund av Elevverkets geografiska belägenhet mellan de kommunala skolorna Vasaskolan och Ekebyskolan. De reformer som lades fram i skolutredningen i november 2023 skulle sannolikt medföra ett elevtapp från de kommunala skolorna till Elevverket. Charlotte Engdahl skulle gynnas av reformerna eftersom hon är styrelseledamot i Danderyds enskilda skola AB, står som huvudman för skolan Elevverket, och innehar 50 procent av aktierna.

Det bör också i sammanhanget framhållas att Elevverket och Danderyds enskilda skola AB befinner sig i en svår ekonomisk situation. Bolaget har en stor andel kortfristiga skulder i förhållande till balansräkningens storlek och låga vinstmarginaler vilket gör företaget räntekänsligt. Den enda möjligheten för Danderyds enskilda skola AB att förbättra sin ekonomiska situation är att locka till sig fler elever. Det finns därför ett tydligt identifierbart intresse av att de reformer som presenterades i skolutredningen (och som sedan återremitterades den 27 november 2023) genomförs.

Den samlade bedömningen är att Hanna Bocander bör anses jävig i skolutredningsfrågan. Denna bedömning förstärks av att Bocander tidigare har anmält sig jävig i skolutredningsfrågan. Någon förklaring till varför en ändring har skett – det vill säga varför hon nu deltar i handläggningen – har inte lagts fram.

Eftersom Hanna Bocander bör anses jävig får hon inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet (6 kap. 30 § i kommunallagen). Det betyder att hon inte får delta i skolutredningen genom att ingå i den politiska styrgruppen (som består av kommunstyrelsens arbetsutskott där Hanna Bocander är ordförande). Som nämnts innefattar begreppet handläggning i 6 kap. 30 § kommunallagen även själva utredningsfasen. Det saknar betydelse att det är tjänstepersoner som driver själva utredningsarbetet. Det som är avgörande är i stället att det finns en *risk* för att ovidkommande hänsyn skulle kunna spela en roll, nämligen att Bocander tar sådan befattning med ärendet att hon kan tänkas inverka på ärendets utgång, det vill säga skolutredningens

---

⁵ Prop. 2016/17: 171 s. 373. Se även Lena Dalman et al.

inriktning. Det spelar inte heller någon roll om man efteråt kan konstatera att Bocander har handlat helt klanderfritt utan det som är avgörande är att hon befinner sig i en sådan situation.⁶

Det bör slutligen påminnas om att bestämmelserna om jäv i kommunallagen ger uttryck för den grundlagsstadgade objektivitetsprincipen och syftar till att garantera att myndigheternas handlande präglas av objektivitet och opartiskhet (1 kap. 9 § regeringsformen). Det är av yttersta vikt att myndigheter iakttar jävsreglerna eftersom det annars finns risk för att allmänhetens förtroende för verksamheten urholkas.⁷ Även om Bocander inte skulle anses jävig i lagens mening finns det starka skäl till att hon ändå bör avstå från att befatta sig med skolutredningen, i synnerhet i ljuset av den diskussion som uppstod i samband med försäljningen av den kommunala Svalnässkolan. Det som ytterst är i fara är medborgarnas förtroende för det demokratiska systemet, och det är något som Bocander och Danderyds kommun bör värna om.

---

⁶ Jfr Förvaltningslagsutredningens betänkande, SOU 2010:29 s. 327.

⁷ JO:s beslut den 19 oktober 2010 dnr 5192-2009.

Från: Danderydsskolor <danderydsskolor@gmail.com>

Skickat: torsdag, mars 14, 2024 7:14 em

Till: Hanna Bocander <Hanna.Bocander@danderyd.se>;

Ämne: Jävsfrågan i skolutredningen

Till KSO, KS, KSAU, UN, KFuM

Under hösten 2023 förklarade kommunstyrelsens ordförande Hanna Bocander sig jävig i Skolutredningen. Det har nu kommit till vår kännedom att hon inte längre anser sig jävig men samtidigt har inte någon förklaring lagts fram till varför denna ändring har skett.

Bocander leder den politiska styrgruppen för den nya Skolutredningen trots att förutsättningarna är desamma som under hösten: Hanna Bocanders svärmor, Charlotte Bocander Engdahl, äger fortfarande 50 procent av Danderyds Enskilda Skola AB, och därigenom Elevverket. De strukturella förändringar av den kommunala skolverksamheten som diskuteras inom ramen för Skolutredningen kan och har sannolikt redan (genom det nyss genomförda skolvalet) haft direkta positiva effekter för denna fristående aktör.

Kommunstyrelsens ordförande bör nu – precis som under hösten 2023 – förklara sig jävig och inte delta i handläggningen av Skolutredningen. I bifogad skrivelse förklaras närmare hur den rättsliga situationen kan förstås.

Vi vill slutligen påminna om vad det innebär att jävsbestämmelserna i kommunallagen inte tycks respekteras: Det underminerar kommuninvånarnas förtroende för den demokratiska processen, för politikerna i kommunen och – i mycket hög grad – förtroendet för Moderaterna i Danderyd.

Vänliga hälsningar,

Rädda skolorna,

tillsammans med engagerade kommuninvånare från alla generationer